

Archy, 27

ADMINISTRAČNÍ UPOZORNĚNÍ.

Naše vydavatelská methoda, oddělovat totiž každý článek, a tak Studium zařídit jako Gutenberg tisk, v němž jednotlivá písmenka jsou uvolněna, aby tím snáze se pracovalo k Synthese, nabývá ohlasu, zvláště u mladších, arcí u těch, kteří ani až vyjdou ze škol nemíní Studium „pověsiti na hambalky“. K snadnějšímu rozesílání Archů žádali jsme o novinovou známku. Byla nám propůjčena za jistých podmínek při balení. Na 22. Arších jsme učinili pokus, abychom úřadu vyhověli. Ale neosvědčil se na celé čáře. Mnozí odběratelé nás upozorňují (začež jim díky!), že Archy došly ne v takovém stavu, jako při někdejších důkladnějších obalech, jichž pošta pod novinovou sazbou nepřipouští.

Bylo třeba učiniti nový pokus, abychom pánům od státního povoznictva vyhověli. Ale abychom se nemuseli ničeho vzdáti, čeho třeba k obnově a osvěžení Studia, zkoušíme to zase takto:

Toto jest jen *částka* vánoční dávky Archů, již zahajujeme rok 1932. Všechny jsou uvedeny

v obsahu na obalu této malé zásilky. Ty budou dodány při nejbližší příležitosti buď s novým nějakým Kursem nebo Dobrým Dilem, jež bude třeba vypravit jako balík nebo tisk pod normální sazbou, takže by došly s ostatními věcmi v dobrém stavu. Kdo Kursů nebo Dobrého Dila neodbírá, nechť nám laskavě napíše, zda připustí, aby mu byly Archy zasílány pravidelně, *dokud výslovně nevy-poví*. Neboť vracením se vše příliš ohnuší, a při tak malém počtu výtisků je toho přec jen líto a škoda. Vynasnažili bychom se, aby i tak jim přišly zachovalé.

Souvislé vydávání v pravidelných lhůtách jest nezbytné, má-li se vůbec něco dělati. A proto prosíme přátele, by nás ve svém okolí doporučovali, neboť jen na tuto cestu rozšiřování jsme odkázáni. Když jsme o tom s některými rozprávěli, podotkli, že nemají vůkol do nedozírna než znormalisované pitomce. Ale pak na naše opětné pobídnutí bedlivěji se poohlédnuvše přece našli lidi, kteří ještě duší svých nadobro nezradili nebo zcela neza-prodali.

Těž upozorňujeme na toto:

Před válkou znamenitý fysik Ostwald, všímaje si obecněji tehdejší kultury v Německu, prohlásil, že se blíží úpadek, i vyzýval vládu, aby většinu profesorů přírodních věd dala do pense, že jen překážejí. Tak tomu jest u nás v mnohých oborech. Opravdu, jsme velmi pozadu v biologii, psychologii a ve filosofii vůbec. Ve filologii teprve v nejnovější době přihlédá se na vysokých školách k semantice. Opozdnění v těchto vědách stalo se tím, že velká váha se kladla na t. zv. vědy sociologické, od nichž se čeká a žádá více, než mohou dáti. V této nerovnováze se houževnatě trvá: Studující na středních školách cpou se zastaralými, zvetšelými názory, přijdou pak na vysoké školy do kruhu zvětřených ideologů, ký div, že se pak odškodňují podle svého. Co s lidmi, jimž došly obzory, jimž zmrtvěla krev, kteří na mládež jen pokašlávají, kteří očividně pelichajíce pracují jen k té pensi... Nechceme se nijak dotýkati čtvrtého přikázání a štvátí dětí proti otcům. Ale ti to ideologové nemají potomstva: mládež nejde po nich, odbíhá k sportu. Tady je něco obdobného s housenkami a motýly: líhně na dva tvary.

Jen ze skupin možno čekatí nápravu; pravíme se slevou ze skupin, ač jsme měli na jazyku slovo Rodina, jež jest vlastním předmětem Vánočního slavení. Neboť bez řádu Lásky nadpřirozené není spásy ani školám, jak slyšíme na Jitřní: „*Ukázala se milost Boha, Spasitele našeho, vyučující nás...*“

K A L E N D Á Ř :

PRVNÍ TÝDNY PO ZJEVENÍ PÁNĚ CHOVALY KROMĚ cizokrajných obličejů Tří Králů s kadidlem a myrhou sotva jiné vzpomínky než sanice po zamrzlém proudu, který byl úplně srovnán s rovinou. O Hromnicích slýchali jsme mnoho o přibývajícím světle a o naději na konec zimy. Zrána jsme šli k svěcení voskovic, a druhého dne dostalo se nám požehnání svěc. Masopust, kdy jsme táhli v pestrých a podivných šatech, přinesl nám podívanou na obrácený svět, v němž se muži měnili v ženy a lidé ve zvířata. Ráno, dokud se ještě tmělo, ohlašovaly děti, zpívající a nesoucí na vysokých tyčích nabodnuté chleby, Postní Svatvečer. Na Popeleční Středu přistupovali jsme k oltáři a kněz označoval naše čela křížkem z popela. V době Neděle Květné pozorovali jsme první práce na poli, a když míza ve stromech stoupala, seděli jsme ve vrbovích a vyřezávali si z rozklepané kůry flétny a píšťalky. Vraceli se čápi a vlaštovky. Přicházel Svatý Týden se svými porušenými oltáři, s umlk-

lými varhanami a zvuky řehtačky místo zvonů a zvonků. Na Velký Pátek lehli jsme po faráři a kostelníkovi na kůr a líbali jsme složené Svaté Dřevo. Za soumraku ozvaly se prastaré lka-
jící zpěvy o zániku města. Pak přišla Sobota s odhalením kříže a pozouny velikonoční radosti. O Božím Hodě probudily nás ráno chorály s vě-
ží, a rozestavili jsme se, abychom viděli průvod malých ženichů a nevěst, kteří po prvé přistou-
pili ke Stolu Páně; všichni měli na čele bledost strachu i zbožnosti, a byl to jediný den, kdy se
také nemotorné děti lidu stávaly krásnými. Kon-
cem dubna počínali opět naše pravidelné vy-
jíždky na louky a do hor. Naše maminka učila
nás jménům a silám květín a bylin a ukázala
nám těžko dostupný vrcholek, kde roste vzácná
květina diptam, z níž v noci tryskají bílé plamén-
ky. V Měsíci Mariánském jsme chodívali zve-
čera s věnci a velkými kyticemi bezu do kaple,
abychom ozdobili obraz Nebeské Královny.
Zde nám byla ukázána obě gesta modlitby: je-
dno se zaklesnutými sevřenými prsty, vyjadřu-

jící oddanost a dík, druhé s prsty napjatými, navzájem k sobě přiloženými ku prosbě a chvále. O Božím Těle bylo Nejsvětější neseno ve velkém průvodu květy posypanými a vyzdobenými ulicemi, vonějícími kadidlem, a s temnými mužskými hlasy slučovaly se naše hlasy jasně znějící k písni Te Deum. O Svatodušních Svátcích počínalo léto a zpěvy v lese i u řeky. Ve velkých kamenných džbánech nosili jsme víno vzhůru do hor; směli jsme je chladiti v potůčcích a rozkládali jsme se po zemi k radostné večeři uprostřed jedlí. Na Svatého Jana sbírali jsme od domu k domu dříví a roští, naložili jsme je na vozíky a po návrších jsme je nakupili do velkých hromad, za soumraku jsme je zapálili a rádi jsme mávali do plamenů volně pohrávajících nahými pažemi. O žních, když horko trochu povolilo, chodívali jsme do polí a pletli jsme si věnce z chrp, a lidé nám ukazovali, jak se z ohrnutých mákových květů dělají malé princezny. Tam jsme slyšeli jednou, jak ženci zpívají píseň o Wotovi a nedovedli jsme si vysvětliti svou

hrůzu a svůj údiv ; teprve mnohem později napadla nás příčina : že se ještě pamatovalo na boha, už před tisíciletími s trůnu svrženého, kdežto dnešní už upadal v zapomenutí. V půli srpna jsme vyprovázeli sochu místního světce, nesenou na lešení, z kostela do horské kapličky. Byl ustrojen do temně nachového sametového pláště a kolem jeho ramen visely první dozrávající hrozny. Ustrojili jsme se do poutnických kuten s přišitými škeblemi a nesli jsme v ruce láhev a hůl. V dlouhé řadě přicházely neděle po Svatodušních svátcích, které přinášely málo změn do dětských let — až po Advent. Mezi tím byl den Svaté Trojice, na němž se rodí náměsíčníci a věštcí, doba vinobraní a Všech Svatých, poslední svátek před příchodem mlhy a zimy. V adventových dnech chodívali jsme se svítilnami k ranní mši, kde se opakoval zpěv »Oblakové dštěte spravedlivého«, a dlouhé týdny byly vyplněny očekáváním blízkých Vánoc.

STEFAN GEORGE

NOVOROČNÍ

Kominíkům, listonošům a ostatním, kdož k Novému Roku přicházeli přejícně s nataženou rukou, daří se teď dobře, »přišli k svému«, a nepotřebují již nabízetí své novoroční knížečky s kalendářem a smutným humorem bídy, pestré lithografie se svatým Florianem, an hasí dům v plamenech. Mají pevné platy, stačí si úplně. Za to octli se na jejich místě, kdo se zabývájí Studiumem (ne studenti oficielní, ach, co fondů pro ně pracuje!) a knihami, kdo je dělají a vydávají. Nebudeme tedy ani my dělati ze sebe nějakou vzácnost mimo pravidlo. Naše přání jest zpola venkovské, pro pole a zahrady, zpola městské, totiž sladovnické, zkrátka po staročesku, s odvěkým nápěvem: Den přeslavný jest k nám přišel, v němž má býti každý vesel. Vinšujeme v tomto roce obilí také ovoce, by se hojně urodilo, šťastně do stodol sklidilo, bychom toho zboží užili ke

cti, chvále Boží. — My odkud začít nemáme, na koledu jít musíme k vám, přemilí, vzácní páni, dejž Bůh, ať se daří! Dej vám Pán Bůh požehnání v vašem pracování. Dejte nám tolar neb dukát, budeme na vás vzpomínat. Pakli nám co umenšíte, a některý zlatý dáte: Dejte jenom s ochotností; my pak s veselostí od vás to za vděk přijmeme, plášť páleným zpremujeme, hořkým podšijeme. Dajte nám dajte, máte i dáti, je nám tu zima pod okny státi. Že jsme přišli za zlé nemějte, s Kristem Pánem tady přebývejte.

DUCH VÁNOC

Je to trochu ukvapené podnikání, když na tomto místě¹ píší o podstatě Vánoc, protože předem cítím, že to nebude snadné, to upřímně vyznávám. Lidé vůbec mají teď velmi podivný způsob, jak hovořiti o duchu nějaké věci. Nechci se v tom s nimi pouštěti do žádné učené hádky, ale když toho v našem moderně žurnalisticky a obchodně orientovaném životě slyšíme takové spousty o podstatě Vánoc, běžné mínění tím příliš trpěti nebude, když si i já dovolím několik slov. Seznáte, že jde neustále o variace téže základní melodie. Jsem velmi dalek toho, abych zdůrazňoval podstatné oproti vnějšímu. Vnější jest přímo tam stavěno do popředí, kde právě není Podstatné. To je tak, zdá se mi, jakoby se vybraly výlučně dvě hmotné věci, jako třebaš cesmína a jmelí, aby se jimi naplnily obrovské mezinárodní hotely, nebo ověnčily dorské sloupy klubů, nemajících nijaké tvářnosti, hemžících se otřelými mrzoutskými kyniky, nebo konečně aby se jimi krášlilo nějaké místo, na němž lze, upřímně řečeno, opravdu málo skutečného ducha Vánoc nalézt.

Však také i jinak můžeme zjistiti, jak jest tato věc o své pravé jádro olupována a jak jí jest vskutku jen

(¹ Do obyčejných *novin*, z nichž je to vyňato.

vnější slupka ponechávána, totiž na našem životě, příliš závislém na vládě peněz s jejich řinkotem a shonem. Obecně a srozumitelně řečeno, jde tak na jevo přežilá pravda, že Vánoce bývaly *slavností rodinnou*. Ale dnes se vydáváme v nebezpečí, že si uženeme příslotek podivína, budeme-li tvrditi, že axiomy jsou nepřemožitelné. Co se tedy Vánoc týče, tu víme, že jejich *prapůvodní* obsah je výslovně *náboženský*. Bylo možno si Vánoční svátky představit jen ve spojení s nějakou šťastnou rodinou, neboť byly právě Svatou Rodinou posvěceny. Zatím však není pochyby o tom, že mnozí, docela ne povrchní lidé, měli na zřeteli hlavně vnější jev, a že jim hluboký smysl, v nich samých tkvící, zůstal úplně skryt. Vyslovuji-li tvrzení, že kořeny Vánočních svátků jsou na náboženském poli, tu tím nemíním, že by hospodář sledoval cíle theologické, když skýtá synkovi možnost, aby si pochutnal „na něčem Vánočním“, na vánočce a jiných pamlskách. A také tím nemíním, že by se chlapec ocital v jakémsi soumravném mystickém rozjímání, jsa jako nějaký omilostněný mnich navštíven viděním. Míním toliko, že byl jakýsi vzdálený předchůdce, jenž historicky může býti zván zakladatelem této slavnosti.

Vánoční doba jest ve znamení domácnosti; z toho důvodu připravuje se na ni většina lidí bojem na plošinách pouličních drah, „frontami“ před obchody, pobíháním ve vlaku a zoufalou mačkanicí v kavárnách. Nevím, jestli se někteří z nich na celou věčnost v obchodě

ROMANO GUARDINI

SVATÁ NEVIŇÁTKA

V církevním roce jest zvláštní svátek: Den neviňátek, která zemřela pro Ježíška. Evangelium Svatého Matouše vypravuje (2, 16): „Tehdy uzřev Herodes, že by oklamán byl od mudrců, rozhněval se náramně, a poslav, zavraždil všechna pacholeta, kteráž byla v Betlémě, i ve všech končinách jeho, od dvouletých a níže, podle času, na kterýž se byl vyptal od mudrců“. Památku těchto dítek slaví církev a nazývá je svatými, a v Litanii ke Všem Svatým vzýváme je: „Všechna Svatá Neviňátka, orodujte za nás!...“

Když se vmyslíme v tento život, který jest tu nazýván svatým, bude se nám asi nejprve zdáti podivným. Byla to docela mladá lidská stvoření, sotva zrozená. Nežila ještě svého života. Nemohla ještě zakusiti svého osudu, bojovati svého boje. Nesetkala se ještě s druhým člověkem, na němž by byla mohla úplně procitnouti a státi se sama sebou. Nemilovala ještě své lásky a nepocítila ještě svého nepřítele. Jejich radost jim ještě nezasvitla a jejich

žal jim ještě srdce nezranil. Nedobyla ještě svého kousku země, jejich dílo nebylo ještě uděláno, jejich čin ještě nevykonán, jejich nitro ještě nevysloveno.

A tak také nebojovala svého boje za Království Boží; a co by pro ně byla mohla vykonati a učiniti, bylo nevykonáno, neučiněno a zůstalo tak.

Snad řekne někdo: Učinila více: Zemřela pro Pána.

Ale co o tom věděla? Přece nic!

Bylo to tak, ano, mladá bytost zemřela pro Pána. Obestírá to svatozář dojemného hrdinství. Když Svatou Anežku zajali a chtěli odvésti, byla tak mladá a útlá, že i nejmenší pouta jí padala s rukou... Nevinátka však neměla ani toho, co činí lidský život životem, totiž vědomí sebe samých a cíticího srdce a svobodného chtění. Nemohla ještě věřit, nemohla Boha milovat, nemohla ze sebe ani nejslabšího vzývání k Bohu vypraviti! A přece je Církev oslavuje.

To jest jistě zvláštní.

Ve svatých se ztělesňují Boží tajemství. V jednom propastnost jeho poznání; v jiném žár jeho lásky; v třetím jeho síla; zase v jiném jeho bohatství, nebo jeho líbeznost, nebo jeho čistota anebo která ještě nádhera Boží... I v Svatých Nevinátkách zjevuje se jedno tajemství Boží.

Lidé si myslí, že mohou vykonati a učiniti všechno možné — v poslední řadě nejsou to však oni, kdož něco konají, nýbrž Bůh. Namáhají se; zápasí; obětují — ale to vlastní, co na tom jest, jest darem; Bůh to tvoří; On to dává. Neboť všechno člověkovu konání leží teprve až v okruhu toho, co nám bylo darováno; je samo už darem Božím. Ale na to zapomínáme a myslíme, že sami jsme, můžeme a konáme. A teď zde stojí bytosti, které celým svým bytím hlásají: Nikoliv z nás!

Nebojovaly, nic nekonalý, neobětovaly, o nic neusilovaly, netrpěly. Ba nemohly ani mysliti; nevěděly, necítily, nevěřily, nemilovaly. Celá jejich existence jenom zde jest. Vykročily do života . . . přišly v blízkost Ježíškovu . . . Království Boží v nich rozkvetlo z onoho Božího poupěte; beze všeho jejich vlastního chtění a konání, ryzí dar, čirá, nejčiřejší milost . . . A nežli si to mohly byt jen uvědomiti, byt jen díky vzdáti, byly vzaty.

Tak zde stojí, jako květiny na poli, výtvarové lásky Boží. Všechno mají darováno. Nic za sebe. Ba ani nic pro sebe. Nejsou ani vlastníky sebe samých. Slovo „sám“ a „já“ v nich není. Jsou toliko. Hrají si. To Liturgie tvrdí, že „si hrají pod oltářem Božím s korunami a palmami mučednickými“.

Jsou výtvary lásky Boží, na podiv marnotratné, na podiv královské lásky Boží. Květy bez plodů. Kvetoucí

toliko a brzy utržené. Docela zbytečně. Krása jen a něžná vůně.

Jakási veselost je obestírá a cosi cizího... Jaké to tajemství v tomto svátku! Vlna, která vystupuje z hlubin; která jenom z Boha jest něco, jinak nic. Ale tato lidská bytost, která tu vzkvétá a jest utržena, není nic nesmyslného, nic nedůstojného. Ó nikoli, nikoli! Jest spíše celá dokonalá, celá krásná. Jenže bez nejmenšího nádechu vlastního chtění. Tyto bytosti mají dokonalost čiré milosti.

A to jest též jejich nevýslovnou blažeností. Jen milost. Já nic. Jen Bůh...

Přeložil F. P.

s dětskými hračkami neztratí, nebo zcela zkrátka neza-
lezou do kavárny, aby tam blaženě dokonali. Když je tak
nešťanně pozorujeme, skoro bychom tomu uvěřili.

Takhle jsou Vánoce postaveny na pěkný, ale zároveň
i povědomý paradoxon: Svátek narození bezdomovce,
slaviti v každém domově. Ale jiný variant paradoxu roz-
hodně není chtěný a jistě všechno spíše než potěšitelný.
Je to smutná skutečnost, že prostě nejsme s to, abychom
zamezili a učinili přítrž *Tragedii chudoby*. Slavnostně
svěcené svátky bezdomovce, přímo hody, jak doma tak
i v kostele, odbývají se nešťastnou náhodou zrovna v době,
kdy umírají nejvíce bezdomovci v chudobincích a nuzá-
ckých čtvrtích. Tento všeobecný rozruch, působený i chu-
dými, i bohatými, není žádným potěšitelným zjevem; zdá
se mi, že potřebujeme v otázce dnešních Vánoc nutně
nějaké *obnovy*.

Rád bych teď ještě objasnil jiný paradox. Vánoce
spadají do zimního období. Tím chce býti řečeno, že to
není jen svátek darovaný domácnosti, nýbrž svátek s roz-
myslem vázaný na podmínky, jež přímo překážejí, aby
byl slaven nevyužit venku, aby se člověk potloukal v mrazu
a ve vánici. Podmínky ty jsou očividně příkazem samo-
zřejmosti, aby byl nucen dlíti za kamny mezi čtyřmi svými
stěnami. Ale za dnešní tyranie moderní konvenčnosti pro-
jevuje se v našem životě ještě různější a vpravdě nepo-
hodlný rozpor. Lidé musí několik týdnů třeštit do upa-
chtění, aby — a kéž by to bylo jen na několik hodin!

— zůstatí doma. Prapůvodní myšlenka, aby takové svátky v zimní době byly slaveny, má zdravý základ: Je počasí drsné, ať jsou lidé doma, ať sedí za pecí, ať zakusí takto přímo stav obležení a tak jsou nuceni aspoň na čas sami sebou vystačiti. Jinými slovy: ať mají možnost ukázat, zda v nich ještě něco vězí.

Vánoce by měly přímo *tvůrčí mocí* působiti. Slyšíme přece i od těch, kdož je nejvíce chválí, že jsou proto tak neobyčejně cenné, protože přispívají k udržování starých zvyků a právě tak starodávných her. Třeba opravdu těmto svátkům blahořečiti za to, že něco takového umějí, neboť i staré obyčeje, i hry mají veliký smysl pro život. Můžeme snad teď postaviti antithesu: To, že jest možno pravé Vánoční svátky slaviti, není něco příliš starého, je to mnohem více nové. Když se u Vánoc, místo, aby se mu ubíralo, silně zdůrazní jejich ráz domácí, tu by to znamenalo, a o tom nepochybujte, že se posílí vlastní myšlenka Vánoční, že se posílí myšlenka dítěte.

G. K. CHESTERTON

Z angl. Zd. Řezníček.

ANDRÉ FONTAINAS

VYZNÁNÍ VÍRY

Rád bych, když přejímám rubriku „Básní“ v Mercuru, aby čtenáři, a mezi nimi básníci, předzvěděli, co zde najdou, aneb co si přejí sem vložit, by předzvěděli něco o mých myšlenkách o umění vůbec, o poesii, o dílech uskutečněných, o směrech, které se utvářejí aneb stvrzují.

Velikost, radost, krása lyrické poesie měří se svěžestí, nebo upřímnou odvahou nadšení, rafinovaností nebo srdečností vidění básníkovy, dle toho, jak objevuje nebo konstatuje vztahy, pro které jeho duše jest uchvacována věcmi, které ji dojal; dlužno také, aby se vyjadřoval obrazy určitými, novými, které sugerují, v jazyce vždycky konkrétním, a nad to ještě hudebním, souladným, rytmovaným.

Toto jsou vlastnosti básníka, které mne k básníku připoutávají. Zřejmě mohu býti okouzlen, pakli někdo mne poučí, že ten neb onen básník mimo to jest filosof, církevník, vůdce davův, rolník, klempíř nebo lékař. Zdaliž

přece není dostatečno na činnost jediného mozku, aby pokud možno nejlépe se spělo za splněním vyvoleného úkolu, pakli, vzněcuje a šíraje, jest vztyčováním do blankytu panenského svědectví o horoucnosti lidské, bláznivě zamilované do všeho, co je ušlechtilého, čistého a drahocenného ve víru rozmanitých vášní, ze kterých jsme složeni?

Často návyky myšlení, vlastní nějaké korporaci, nějakému seskupení náboženskému, politickému, společenskému, tolik se vnucují, že umenšují, kalí, dusí důvěrné sdělení citovosti, jímž musí býti, aby hluboce se nás dotklo, umělecké dílo. Ať je to deklamace, obhajoba, rozprava, propaganda — kdokoli vyvrací, snaží se prokázat, vysvětluje nebo snaží se přesvědčiti, kdokoli dal přednost logice před obrazností, svolil k užívání slov tradičního formuláře, předem si vložil nějakou, ať jakoukoli mez vyjádření svého nadšení, ten unáší do svých uměn prvek zkázy. Umění jest dobrodružství ustavičného objevování. Moudří se o tom ujišťují, a s rozmyslem řídí, kam chtějí, vzněty své horečky a svých radostí. Prostí se vzdávají nejslabšímu vánku, který je zasahuje, naivně a bez výpočtu. Není snad jediného příkladu člověka, jenž by dosti byl odpoután od všeho nečistého svodu, aby jeho genius nebyl poskvrněn nějakou slabostí, nějakým zalíbením v obklopujících konvencích; vidím v tom nový popud, abychom se odvraceli od statků nevyhnutelných, abychom si v nich nelibovali, abychom se jim nevzdávali z rozkoše nebo z povolnosti. Pakli nikdo není úplna svoboden, alespoň se vy-

trhejme z obecných pout podle míry svých sil; to jediné
jest zajímavé; neuvazujme se z vlastní libosti.

Básníci, kteří v svém životě nikdy se nepropůjčili z vlastní libosti úvazkům běžnosti v člověčenstvu, jeví se počtem neskonalé vzácní, pakli vůbec mezi největšími byl kdy jediný. Zkušenost této dlouhé války svedla s cesty a zmátla množství umělců. Zjevili se výbornými občany, přesvědčenými vlastenci, horoucími obránci myšlenek kultury a svobody. Nebude možno jich za to nechváliti. Chyba mnohých tkvěla v tom, že nevzdělali rozhraní mezi svým zákonným, svatým překypěním občanův a svým úkolem básníků, který navždycky zůstane rozdílným.

Ano, ti největší, ano, ti nejmilovanější. Kdybych byl povolán, abych označil v díle Verhaerenově svoji knihu, v níž mám nejvíce zalíbení, jistě by to nebyla *Rudá Křídla Války*. Obcoval jsem s velikým básníkem ustavičně až do předvečera jeho smrti, za hrozných a tragických let; věřím, že můj cit a moje nazírání se nelišily ani na hodinku od jeho. Není to tedy výtka směrův, s níž se odvažuji obrátiti na jeho památku. Dokonce neúnavná vroucnost jeho osobní letory, širá a nějak bolestná mohutnost jeho nenávisti k násilníku, křivopřísežníku, přestrojenému divochu, zrádci, jeho zářná něha, jeho posvátná láska k ubité, zmrzačené vlasti, k Francii, k Spojencům, k obrozenému světu, v který doufá a o kterém sní, jsou protiváhou tomu,

co v samé podstatě jeho inspirace kolísá, protože to jest příliš časové, příliš okamžité, pomíjející, příliš přímo uloženo veřejnými událostmi, budtež si jakkoliv děsivý a obrovitý, příliš z panství kroniky, příliš diktováno bezprostředním rozšiřováním lidové pomstychtivosti.

Vyznávám taktéž k Henrimu de Régnierovi a jeho dílu nejzbožnější city uctivosti a podivu; jeho svazeček 1914-1916 obsahuje několik věcí plných vroucnosti, slitovnosti, zadržovaného a poněkud opovržlivého rozhořčení, čehož hodnota mi neunikla; vždy raději než toto vezmu si *Zrcadlo Hodin*, aneb *Jako sen*. Ani Paul Fort nedal v svém *Lyrickém bulletinu války* nejlepších obrazů své náhlé a jaré vervy, ustavičně tryskající a ustavičně mladé a obnovované. Povýšená a hrdá ironie, a místy prudkost potup, jimiž A. Ferdinand Herold doráží na bídneho císaře, na jeho družinu a na jeho armádu, dlouho by neupoutávaly pozornosti na jeho nedávnou sbírku *Vilímek*, kdyby neobsahovala vedle toho zpěvův zory a slunce, idyllických a jarních ód, kde zářivá jasnost a pohoda přírody se jeví v strašlivé protivě s hemžením, hrůzou a děsem války. Takové z těchto básní nebyly by špatně umístěny ve *Zkvetlé Stezce* nebo v *Příhodách cest a poutí*, a proto nás okouzluji.

Proto však nechybí svazků válkou inspirovaných, které zjevují hlubokou duši a novou citovost; ale tyto knihy nebyly vyrobeny za frontou; jsou dílem mladých, kteří bojovali, a kteří v úzkostech nocí na číhané cítili ve svých

srdcích vystupovati v zpěvech vzrušení svých trýzní, svých lítostí, svých nadějí. Tito jsou bolestní a lidští. Nešroubují se do prohlašování hrůzy, nenávisti, do rozpoutávání hněvův. Co zakusili, to hnulo jejich důvěrnou citovostí; to jsou lidé, nikoli programy nebo marné deklamace; to jsou lidé zpronikání a milí, kteří se vzdávají výlevům něhy a bolesti, toť vše. Nechci jmenovati žádného ze svazkův tohoto druhu, neboť jich nemám všech po ruce, a označiti některé z nich, bylo by pácháním bezděčné nespravedlnosti k opomenutým. Najde se opět příležitost, abych zde promluvil o těch, kteří za neurčitou dobu ještě se ukáží.

Vychválím je za to, že nepovolili pokušení, aby ve verších vystavovali theorie, aniž aby ve verších hájili náhledů. To jsou roboty, které špatně se spodobují s lyrismem.

Pokaždé, kdy verš není nezbytný, všude, kde lyrism není naléhavostí, jakmile zpěv a hudba slov nejsou podstatny, aby přenesly čtenáře do stavu duše obdobného tomu, v kterém se nalézal básník, dlužno zavrhnouti hudbu, zpěv, lyrism; když se z nich dělají nástroje podrobené záměrům cizím, ale fuj! Zdaliž máte tak málo víry v při, jejíž obranu jste vzali na sebe, že potřebujete přispění heterogenních svodův, kteréž umění může k tomu přidati?

Ale rozumějte mi, prosím. Ne proto, že jest katolík, odpírám podivu některým posledním knihám Francise

Jammesa. Nic nepřesahuje zbožnost, již obklopuji básně něžného výlevu, hluboko proniknuté náboženstvím a pokornou vírou, z nichž se skládá Verlaineův svazek *Mou-drost*. Nejlepšími básněmi Leconte de Lisle-a nejsou ony, kde činí vyznání z ateismu. Thema jest mi lhostejno. Na přízvuku záleží. O nic více nepřijímám výlučnost úzké myšlenky, již pod záminkou *unanimismu* nicméně velmi cenný a pružný básník Jules Romains omezuje svá umělecká snažení. Nelíbilo by se mi, kdyby pantheista vykřikoval ve verších pohnutky své víry. Děsím se pí. Ackermannové ne méně než Sully-Prudhomme-a...

Zkrátka, tato parodie umění, která se dává v služebnost nějakému systému, nějaké thesi, mi jest ohavností. Pakli v počátcích některého umělce může býti výhodno, by se podrobil nějaké pevné disciplině, až tehdy, odvrhne-li nebo opanuje-li její nucenost a nátlak, zjeví se tato užitečnost: veškera disciplina je dobrá, s výslovnou podmínkou, že se z ní unikne, a toliko tím, že se z ní uniklo. Malíři právě nyní to zakusili: jakou výtečnou školou byl kubismus pro ty z adeptů, kteří zassimilovali jeho naučení až dotud, že se z něho dostali! Obdobné milosti přeji básníkům ze *Sic a Nord-Sud*: aby po příkladu Apollinaireově nesloužili již systému, jehož některá nová pravidla zasluhují, aby se poznala jich cena, aby nebyli již jeho otroky, aby p. Birot na příklad nereprodukoval příliš zblízka choutek některých *Calligrammes*, toť opravdu myslím, pro něho nejlepší cestou ke vzrůstu.

Ale nechť alespoň pějí nejlepší, nejosvědčenější pěvci! S hlasy těch, jejichž předrahá nebo uctívaná jména jsem citoval, chtěl bych uslyšeti a slýchat hlasy milované, hlas Gustavea Kahna, Vielé Griffina; paní de Noailles, François Porché, André Spire nenechali se zapomenouti. Paul Valéry šťastně se vrátil k poesii. Mockele, Elskampe, Giraude tam v Belgii, čekám vás s netrpělivostí, i Le Roy a Séverine. Ale proč tak vy zde mlčíte, Vildracu, Duhamele básníče, vy André Salmone a někteří jiní?

Přeložil Bohuslav Reynek.

POZDRAV VÁNOČNÍ

Lhostejnost jest hlavním příznakem katolíků morových: „Ze všech sil světa lhostejnost jest nejstrašnější. Proti ní nebe nic nemůže. Vymyká se i nejmocnějším lstivostem lásky... Lhostejnost je teď jediným kacířstvím, jež zasluhuje pozornosti.“ Lhostejnost — síla, kacířství, to jsou slova básnická. Neboť lhostejnost jest popření síly a odklizení naukových rozdílností. Lhostejnost jest zzevšednění duše. Jest to zapření všech vnuknutí a hlasů vnitra, na němž mívá velkou účast lidský rozum, takže nic vyššího pak již k němu nemůže. Člověk takový stáhne ideály na pohodlný stupeň. Obraceje zřetel jen na to, co jest přízemní, začíná a končí otčenáš jen „chlebem vezdejším“, stává se tím typem, jemuž mládež a básníci říkají buržoa: všechno čis kostí sjede do bačkor, kleriky se odloží na věšák a „odění víry“ zamění se župany. — Jindy úředníci byli páni. Teď, ve státě otrockém, který k svobodnému člověku zná jen jeden vztah, vyjádřený exekutorovým: Plať anebo pojdi, i z úředníků

stali se jen tahouni. Všechna svátečnost, duchovní i ta prostě světská, omezena jest na úroveň příkrčeného diurnisty, ze služebníků čili ministrů Moci stali se mašinoví písaři. A tomuto ohavnému duchu byrokratismu nestačí, že to dělají mužští, zapřahují do toho i dívky, a ty si libují, že se jim dopřává této almužny „samostatnosti“. Všechna svátečnost, již jest právě *panenství*, zjev a pojem, který jen Církev katolická „vede“ stále ve svých knihách, ze slovníku světa se šmahem škrtá: Jsou jen duše vdané, zadané, prodané.

Svět tone v nejhorší bídě. To proto, že opovrhne Chudobou. Není možno říci, že se teď lidé chudoby bojí, nikoliv, chudoba jest v opovržení jako jediný zločin země. Přísloví jako „Chudoba cti netrafi“, „Chudoba je matkou zdraví“, a podobná, jsou už jen slovníkovou veteší.

Moderní nauky hlásané „věřícími vědy“, zrušily hierarchii duchů právě proto, že k ní třeba principů svátečnosti a chudoby. Zpěvu vánočnímu „Pokoj lidem dobré vůle“ buržoa rozumí jen ve smyslu *k sobě*. *K němu* ať jsou

všichni dobré vůle. V praksi pak, on, státník sociální, má to vyřízeno k člověku mimo sebe exekutorovým: Plať anebo pojdi. Jen takové jest jeho pojmání státu vzhledem k Svobodě.

My se přidržujeme obcování křesťanů a s Církví vytrvale recitujeme: Confundantur, qui nos persequuntur, péreant illi, qui nos pérdere festinant.

Díkučinění na konci r. 1932., jakož i přání do nového 1933. uzavíráme v klassickou denní modlitbu, jež se nám zdá Synthesou všech přání: Gaudium cum pace, emendatióem vitae, spátium verae paeniténtiae, grátiam et consolatióem Sancti Spíritus, perseverántiam in bonis opéribus tríbuat nobis omnípotens et miséricors Dóminus. Amen.

J. T.

KALENDÁŘ ČILI POŘAD MĚSÍCŮ, DNÍ A SVÁTKŮ NA ROK MCMXXXIII

leden	IHS	2	3	4	5	6	7	červenec							
	I	9	10	11	12	13	14		IV	3	4	5	6	7	8
	II	16	17	18	19	20	21		V	10	11	12	13	14	15
	III	23	24	25	26	27	28		VI	17	18	19	20	21	22
únor	IV	30	31					srpen	VII	24	25	26	27	28	29
				1	2	3	4		VIII	31					
	V	6	7	8	9	10	11				1	2	3	4	5
	Sp	13	14	15	16	17	18		IX	7	8	9	10	11	12
březen	Sx	20	21	22	23	24	25	září	X	14	15	16	17	18	19
	Qu	27	28						XI	21	22	23	24	25	26
				1	2	3	4		XII	28	29	30	31		
	I	6	7	8	9	10	11							1	2
duben	II	13	14	15	16	17	18	říjen	XIII	4	5	6	7	8	9
	III	20	21	22	23	24	25		XIV	11	12	13	14	15	16
	IV	27	28	29	30	31			XV	18	19	20	21	22	23
							1		XVI	25	26	27	28	29	30
květen	V	3	4	5	6	7	8	listop.							
	VI	10	11	12	13	14	15		XVII	2	3	4	5	6	7
	▲	17	18	19	20	21	22		XVIII	9	10	11	12	13	14
	I	24	25	26	27	28	29		XIX	16	17	18	19	20	21
červen	II							pros.	XX	23	24	25	26	27	28
		1	2	3	4	5	6		XXI	30	31				
	III	8	9	10	11	12	13					1	2	3	4
	IV	15	16	17	18	19	20		XXII	6	7	8	9	10	11
	V	22	23	24	25	26	27		XXIII	13	14	15	16	17	18
	VI	29	30	31					XXIV	20	21	22	23	24	25
					1	2	3		XXV	27	28	29	30		
	▼	5	6	7	8	9	10								
	I	12	13	14	15	16	17							1	2
	II	19	20	21	22	23	24		I	4	5	6	7	8	9
	III	26	27	28	29	30			II	11	12	13	14	15	16
									III	18	19	20	21	22	23
									IV	✱	26	27	28	29	30
									Φ						

HODIE LUMEN MUNDI PRODIIT : HO-
DIE SALUS AEVI EMICUIT : HODIE
SALVATOR ISRAEL DE CLIMATE CO-
ELI DESCENDIT

Dnes světlo světa vyšlo: dnes spása věku se zaskvěla: dnes Spasitel Israele z končin nebeských sestoupil, aby vysvobodil všechny zajaté, které starý nepřítel a kořistník proviněním prvního člověka byl zajal: a aby zaslepeným myslím světlo, hluchým sluch milostí svou navrátil. Z dobrodiní tohoto tak velikého tajemství hory i pahrbkové poskakují a sami živlové světa z nevýslovné radosti dnes písně prozpěvují. Pročež i my prosbou toužebnou ctného Vykupitele milostivost pokorně vzýváme; my, kteříž jsme zahaleni temnotami hříchů svých, abychom tímto voláním srdce svého ihned došli smíření, a aby, až se v nás zjeví, i jas slávy jeho líbezněji a stále hojněji v srdcích našich rozkvétal a radosti spásy nám bez.konce sladkými byly.

Z breviáře Mozarabického ze Španěl. Z textu latinského přeložil František PASTOR.

ADVENIENS DOMINUS ABSTULIT OMNEM CALIGINEM NOCTIS

Přicházeje Pán zahladit veškeru temnotu noční; a kde nebylo světla, stala se jasnost a zjevil se den.

Raduj se a vesel se, plese Andělů!
Raduj se, Panno Hospodinova, radosti proroků! Zaraduj se, požehnaná, Pán s tebou jest! Raduj se, jež jsi zrodila Stvořitele a Pána! Zaraduj se, že jsi hodna býti matkou Kristovou!

Církev Milánská ve své Liturgii Ambrosiánské.
Opěvá nové světlo a radosti Panny Matky. Z latiny přeložil František PASTOR.

QUID EST, QUOD ARCTUM CIRCULUM SOL JAM RECURRENS DESERIT

Co to, že těsný dráhy kruh
už slunce zase opouští
a vrací se?
Zdaž nezrodil se zemi Kristus,
jenž světlu cestu otevřel
a rozšířil?

Žel, jaký půvab prchavý
rozvíjel tento kvapný den!
Jak pochodeň sotva zažehlou
potichu zase uhasil!

Zaplesej nebe jasněji
a chvěj se, země radostná:
už znovu stoupá světla zář
ke kruhům vyšším, jasnějším.

Tvé zrození, Dítko, zasáhlo
vše, co bylo drsné, divoké,
a přemožená tvrdost skal
zelení oděla boky své.

Z kamenů proudem teče med,
už slzí dub a suchý peň
mu rosí vůně líbezná,
a keře prýští balsámem.

Svatá jest chudých jeslí tvých,
Věčný Králi, kolébka,
zástupům na věky posvátná,
hovádkům a jim svěřená.

Hymnus starodávné Liturgie od knížete křesťan-
ských básníků PRUDENTIA. Má titul: *VIII. kal. Ja-
nuarias*. Z latiny přeložil František PASTOR.

VERE DIGNUM ET JUSTUM EST, AE-
QUUM ET SALUTARE: NOS TIBI GRA-
TIAS AGERE, AETERNE DEUS

Věru důstojno i spravedlivo jest, sluš-
no i spasitelno, abychom Tobě díky
vzdávali, věčný Bože, neboť dnešního
dne Spasitele našeho světlo právě vze-
šlo a všechno jasné chápání našemu u-
kázalo i zraku. Aby nejenom život tento
jasem svým řídil, nýbrž aby nás též k sa-
mému patření na nesmírné velebnosti
Tvé slávu dovedl.

Vánoční preface Církve Římské, kterou zpíval svatý
LEV VELIKÝ papež. Jest v jeho Sakramentáři a o-
slavuje tajemství Božského světla. Z latiny přeložil
František PASTOR.

KDYBYCH BYL KAZATELEM

Na dotazník „Daily Telegraphu“ napsal nedávno známý anglický konvertita a spisovatel G. K. Chesterton následující odpověď:

„Kdybych měl vykonati jen jedno jediné kázání, bylo by to kázání proti pýše. Neboť ze všech ctností nejvíc je zneuznávána mimo církev ona ctnost, která koření v zdravém lidském rozumu prostého člověka. Jen si jednou všimněte, jak o sobě navzájem mluví zcela obyčejní lidští tvorové. Často tu na př. uslyšíme narážky na dobře známé slabosti a neřesti „Starého Jiřího“; ale také s jakousi velkomyslnou pýchou bude přiznáváno, že on i v opilosti vždycky zůstával gentlemanem a vždycky zdvořilým k nejobyčejnějšímu člověku. S nějakým slavným idiotem jedná se s jemným přímo posměchem; ale mezi nejchudšími najdeme opravdu křesťanskou dobrotivost vůči takovým, kteří pro malé krádeže dostali se do nesnází. Z rozličných projevů nabude pozorovatel dojmu, že ve skutečnosti jest jenom jeden druh lidí, kteří jsou opravdu neoblíbeni. Mluví-li se o nich, tu řeč nabude zcela jiného tónu; cosi jako tvrdost, nelibost, chlad jest v ovzduší. A to se jeví tím zvláštnější, že v pojmech dnes běžných o smýšlení „sociálním“ a „protisociálním“ není zcela lehké říci, co vlastně s tímto člověkem neklape. Uslyšíme jen neurčité narážky o pánu, který si bludně namlouvá, že ulice nebo

dokonce svět náleží jemu. Uslyšíme říkat jednoho z těchto sociálních kritiků: „Ach, tu přichází ten, který se pokládá za Boha všemohoucího!“ Sociálně vědecký badatel uslyšev tato slova může sklapnouti své poznámky a jíti domů, neboť co tu právě zaslechl, to jest doslova theologická formule pro Satana.“ G. K. Chesterton uzavírá svůj článek slovy: „Kdybych měl vykonati jenom jedno kázání, zcela jistě nemohl bych se ctí ukončiti nedokázav, co pokládám za sůl všech věcí. Tato pravda jest totiž jedna z těch tisíce věcí, v nichž katolická Církev má pravdu, kdežto celý svět se v tom stále klame. A věřím, že tato skrytá pravda bez svědectví katolické Církve byla by brzo mezi lidmi zcela zapomenuta.“

G. K. CHESTERTON

AGOSTINO A ROBERTA

Staré městečko o třinácti věžích, pokřtěné po kterémśi starším ještě světcí, jediné ty Gimignano na trpělivém vrchu, proč jen musím vždycky zas na tebe myslet? Uplynul přec již jeden lidský věk, co jsem se s tebou rozloučil.

Mlha doléhá na mé severské okno. V kamnech praskají polena. Sedím v soumravné světnici a obracím listy v albu, které mi bylo posláno z toho florentského městečka. A tu ožívají ony vánoce, které jsem tam tak šťastně byl ztrávil. Tu jest to tržiště; tu vidím od radnice vzhůru čtyři nejsilnější věže, hned starým stříbrem, hned starým zlatem tiše vysvitající v záři měsíční. Tu jest ten nádherný palác Frianiův, kde Agostino se vyšplhal na římsu pod lomený oblouk okenní a sedmkrát hluboko se poklonil dolů k náměstí před žebračkou Robertou. Tu nejvýš jest ten pobořený a zpustlý hrad, kde v zimním slunci ještě tu a tam proklouznou ještěrky. V hloubce trať se údolí Elsy s jejím většinou skrovným jen praménkem.

Ale tu jest především na severním výběžku ten osamělý kostel sv. Augustina, tiché náměstíčko před ním a vedle v krámku starý Ettore Serpi. Jak často mne vodil tím kouzelně milým kostelem a vyžvatlával mi svou duši před obrazy Benozza Gozzoliho! Pak jsme hodiny sedali v jeho krámě, kde prodával všecko a nic. Všecko: cigarety, voskové zápalky, vybledlé pohlednice, staré knihy, dopisní papíry, sandály, kapesníky, mandlové oříšky a z módy vyšlé, tlusté, okrouhlé čísky; nic: neboť přešly dni než něco kdo u něho zakoupil. Krám i sedmdesátiletý Ettore byli oba na vymření.

„Já mám dost na živobytí“, bručival, „a má paní nic už nepotřebuje.“ Ukazoval prstem k nebi, ale tak kose, že se téměř dotýkal dálného řetězu Apenin. „Neboť nechci tvrditi, že už sedí Jezulátku u nohou. Třicet let mne trápila. Třicet let očistce není příliš mnoho.“ Ale on se k tomu usmíval a zdobil její hrob ještě teď, po dvanácti letech, každé neděle květinami.

„Také má Chiara“, ukázal ke světničce vedle krámu, „zdědí více než dost, aby to zde vydržela. Nechci, aby šla do útulku. Fossička stará se o ni jako o svou matku.“

Chiara byla padesátiletá panna. Většinou ležela na pohovce, stížena pakostnicí, a čtla staré příběhy. Často to byla skutečná pakostnice, často jen představa o ní, co ji trápilo. Potom zase celé týdny obstarávala malou domácnost jako zdravá. Jenom vody nenosila. Neboť Ettore chtěl pít jenom ze studny před městem a to je daleká ce-

sta s kopce. Člověk se upotí, prokřehne v krámě a hned je tu nastuzení.

Ačkoliv teď Fossička, tak nazýval dvanáctiletou Robertu Fossa, sirotka, denně ve všem pomáhala jako dospělá žena, a to si považme: za dvacet centesimů, přec nyní chodil vždycky starý načerpat vody. Kolikrát jsem ho doprovázel a pomáhal mu při tom! Tam dole u pramenů dopovídal své příběhy, vlastní i cizí. A šumělo to pak živě jako ze studně.

„Malá Roberta jest uličnice,“ říkával. „Pochází z nejstarší šlechty. Z Frianiů, víte, od onoho Agostina, který se sedmkrát poklonil před žebračkou. Ale chudá jako tenhle prázdný džbán. Za to hezká a chytrá jako nějaká čarodějka. Má něžné ručky jako Jezulátko. A přes to, myslím, přichází ukradl sem dolů k pramenům a naplňuje džbány. Když se zeptám: „Máte ještě vody?“, vykřikne jasně ta čečetka: „Pojďte se podívat, kmoťříčku, džbán je ještě dobře do polovic plný.“ A má holka jí přisvědčí: „Ano, do polovic plný!“ Přikývne ke všemu, co to dítě řekne. Ale já přec vypiju hodně mnoho vody a každý den vykropím dvě sklenice na trs květin, které pěstuji pro hrob nebožky ženy. To se to děje skoro tak, jako s vínem při svatbě v Káni...”

„Ó, tak břichatý džbán má do sebe nějakých dvanáct sklenic“, chlácholil jsem ho. Ale musil jsem potlačovat smích. Viděl jsem přec, jak ta čarodějka vždycky zas dolévala z obyčejné městské vody. Tak se dál ten zázrak.

Byli jsme při oné rozmluvě právě se džbánem na cestě ke studni, ale krásně jsme si zašli přes útulný kostelík San Jacopo, kde pod stromy, tenkrát ještě stínem bohatšími, bylo lze dostati dobré, žluté Chianty. Sedli jsme si ke kamennému stolu. Bylo vlaho jako u nás v Bernu za teplého dne velkonočního. A přece se psalo 24. prosince.

Ani sněhu, ani mlhy, ani stromku vánočního, ani sladkého očekávání a šuškáni po pokojích jako u nás doma. Přepadla mne tesknice; potřeboval jsem srdečnosti a tak jsem se zachytil milého starce, dal jsem mu nalíti, doléhal jsem a prosil o nějakou historku.

Ale Ettore Serpi postavil na stůl sklenici nedotčenou. „Prosím, džbánek vody! Nikdy vína nepiju.“

„Což ani tohoto krásného dne vánočního?“

„Zrovna dnes nejméně.“

„Ale historku?“

„Kolik jich chcete.“

„Právě jste jmenoval Agostina Frianiho. A často a často slyším vás zmiňovat se o tomto jinochu. Nic o něm nevím, než ono sedminásobné poklonění před jakousi žebračkou Robertou. Proč mi to nikdy nevyprávíte?“

„Ušetřil jsem si to na dnešek nebo na zítřek. Signor Curioso e Svizzero.* Teď se to nejlépe hodí. Je to příběh vánoční. Posadte se mně po pravici, tak slyším lépe sebe i vás! Pak také zvíte, proč já vůbec nepiji vína.“

*) Pan Zvědavý a Švýcar.

Z klášterního kostela v městě zaznívalo drobné zvonění, jako vzdálené melodické sprchávání podzimního listí, a právě tak připadalo tomu starci tenkrát a připadá mně starci dnes naše vyprávění.

„Svět je stále stejný,“ započal Ettore, „i lidé jsou stejní, zima, léto, zima, léto, tak to přichází a tak to chodí i dnes ještě v životě. Tento Agostino Friani žil před šesti sty lety a byl z prastaré šlechty. A přece myslím, já nepatrný chudák, že se mi zcela obzvláštně podobá. Také já jsem byl bláznivý hoch a miloval jsem a opíjel jsem se a všelikou bujnost jsem prováděl, až mne žena obrátila, právě jako Frianiho.

Tento pěkný jinoch záhy osiřel a brzo prohýřil polovic majetku s děvčaty a prostopášnými soudruhy. Ale při všem kalu žilo v něm přec něco vysokého. Často, když ho po výstřední noci kamarádi doprovázeli domů, usedal na záprseň, rozplakal se jako dítě a rozháněl pryč tu spřež. Když náš veliký Dante přišel do města, aby sjednal spojení s Florencií, tento Friani pozdravil ho na radnici básní a vavřínem. A básník vraštil čelo a pravil: „Co pak to máš za modré kruhy kol očí, hochu. Zachovej si přec raději modř ve svých velikých, pyšných očích...“ Neboť Agostino měl sice vlasy jako smola černé, ale oči jeho byly modré jako toskánské nebe. Jenom když se ten ju-

nák stával protivný, zdály se jeho zraky svítiti zelenavě a sveřepě.

„Starejte se přec o tento jemný exemplář!“, napomínal Dante radní pány. „Neposlouchá nás!“, odvětili. Tu zaklepal ten hluboký znalec lidí kloučeti na prsa a řekl tvrdě a kovově jako údery zvonu: „Agostino, poslouchej sebe sama, dříve než druzí tě donutí!“ —

Chlapec rozuměl i nerozuměl, ztemněl do nachova, ale nikdy již nezapomněl toho slova, ať i dále žil nevázaně.

Naše město nemělo nikdy pravého míru. Byli tu příliš mnozí, kteří chtěli poroučeti. Jako dnes! Teď se hašteří v časopisech; tenkrát to provozovali čestněji mečem a kopím. Kdo mohl, věží opevňoval svůj dům. I Frianiové přistavěli k svému bydlišti takovou věž, Terre Pucci. Mladého těšil boj. Často zápasilo proti sobě navzájem deset, patnáct, dvacet věží. Žádný člověk se neodvažoval na ulici. Vzduch burácel výstřely. Nízký lid musel se tisknout do všech koutů.

V jedné takové bitce padl chudý měšťan Pietro Fossa pro rodinu Frianiův. Tito vzali si nyní vdovu, která byla právě v naději, za služku a měli ji v úctě jako přítelkyni. Novorozeně, Roberta, vyrůstala s Agostinem, o dva roky mladším, ve stínu téže věže a často si s ním hrávala jako sestra. Potom však, když jí bylo asi osm let, zacházel panský synek s děvčátkem ne již tak něžně. Pozoroval, kdo jest on a kdo ona, líbal ji často a kousal ještě častěji, a všem to přišlo vhod, když matka svou hezkou, chytrou

Robertu svěřila jedné tetě, aby dítě uchránila přehmatů, které si mocní skoro vždy dovolují vůči bezbranným. Děti se nadále vídaly již jen v předvečer vánoc, tedy dnes, milý příteli, při průvodu pastýřů. Tento průvod bohužel dávno vyšel z módy. Ale já ještě jako pětiletý jednou jsem při něm působil, nose jesličky. Bylo to krásné!”

„Jaká škoda,“ litoval jsem, „že něco tak skvostného člověk dnes nemůže prožít.“

„Hledte, tohoto večera nastával mír, i když to zuřilo mezi hlavními stranami, mezi Salvucciovci a Ardinghelli-ovci, a i když si nazítří zase rozbíjeli hlavy! Při tomto průvodě opět spolu promluvili dobré slovo lidé, kteří si po celý rok ani pohledu nebyli věnovali. Ba, při tomto pochodu s pochodněmi a pastýřskými lucernami, s Jezulátkem a anděli, Madonnou a svatým Jozefem často si lidé zase hluboko pohleděli do oka, cosi vlahého cítili stoupati, hrdla zadrhovati a mohli si konečně říci bratře. A potom přicházelo druhé slovo, Pace, pokoj tobě! Tak dva staří nepřátelé na smrt, Tolomei a Pecori, kteří celý život nepůsobili si nic než trápení, v jednom takovém okamžiku stali se navždy přáteli. V museu můžeš je viděti ruku v ruce na jedné mramorové desce.

V tomto pastýřském průvodě musila vždycky nejkrásnější panna, a nebyla to ani vždy ta nejčistší, nésti Jezulátko. Tenkrát k tomu to ještě bývalo živé, co možná posledně narozené dítě z města. Bože, co tu často nesvatého přistupovalo k svatému, s dětmi nevěstek, — ale to byly

přec právě tak nevinné děti jako jiné — ale pak s nehodnými nositelkami děfátka. Ale i tu se stal onen proslulý div, že urozená dívka Teresa Salvucci musila se dívati s očima stále těžšíma na hošíka ve svém klíně a náhle vykřikla: „Milí lidé, to je mé dítě, a tam Alfonso Ardinghelli jest jeho otcem!“ A ukazovala na pastýře, který na provázku vedl oslíka svaté rodiny. To byl její dlouholetý spoluvinník. A jat touto hvězdnou mocí a milostí svatvečerní, vrhl se šlechtic k dítěti a líbal je před celým městem a všecky zval k zítřejší svatbě. Ta událost byla zapsána do kroniky jako nějaké vítězství nad Sienou nebo Florencií.“

„Ó,“ zvolal jsem nadšeně, „věřím tomu bez dokladů. Ale dále, dále, co se stalo s Agostinem?“

Zvědavostí zapomněl jsem na své žluté víno. Stařec však upil zase půl sklenky vody, nežli dále předl svůj příběh:

„Nuže, ten krásný, nevázaný výrostek chtěl býti vždycky králem Herodem vysoko na vraníku. Štíhlý v úzkém, černém sametu, se zlatým kruhem v kadeřích, jel na koni za Jezulátkem a jeho matkou a usmíval se hned jako anděl a hned jako čert metal blesky ze svých modrých obrovských očí nad zástupem. Ó, kolik rulíčků zbláznilo se toho večera do rovného jim a přec nedosažitelného jinocha!

Ale dříve než se drzý Friany stal Herodem, chodil v průvodu jako pastýřský hoch s ovčím rounem. Roberta Fossa naproti tomu byla andělíčkem s našitými labutími křídly, v bílém rouše a s lilií v ruce. Byl to anděl tak jasně

smědý, veselý, s tak nebeskou povýšeností na čele, že všechno se jí podívovalo a šeptalo si: „Ta brzo jednou ponese Jezulátko, ať by byla sebe chudobnější.“

Myslíte jistě, že příliš přibarvuji. Ale prve tam pod konservatoří náhle jste zůstal tiše stát a chopil jste mne za rameno, až mne to zabořelo. „Kdo je to,“ ptal jste se, „ta panenka tam vedle zdi? Je to vůbec ještě člověk?“ žertoval jste. — Nuže, to je sestřenka mé Roberty tam u nás, jedna z rodiny Fossa. Všechny jsou neomylně krásné, mají vlasy jako žitné pole, tak žluté a bohaté, oči jako staré stříbro a jsou bílé a hbité jako holubice, všechny! Ale všechny až dodnes žebrácky chudé!“

„Ano, ano!“ prosil jsem netrpělivě.

„V této svaté noci vídaly se ty dvě děti na krátkou, kouzelnou hodinu, potom celý rok nikdy víc. Neboť čím nebezpečnější se stával mladý, tím pečlivěji byla Roberta střežena. Byla chudá, arci, ale ubožejší stát se neměla. K tomu přistupovalo, že rodina její tety hlásila se k straně Salvucciův, Frianiové však byli na život a na smrt sbratřeni s Ardinghelliiovci. Tehdáž sálalo toto záští nejohnivěji a každý stranník hleděl protivníku škoditi všemi prostředky, dost rád i tak, že špinil čest jeho paní a dcer.“

Jaké to byly pak neobvyklé, nádherně svaté hodiny o Štědrém večeru! Všichni se stávali dobří. Šavle a dýky zůstaly doma. Pyšné rty zdály se schopny ještě jen šeptati modlitby a vyměňovati polibky. Ztrnulí, šediví starci stávali se takřka zas dětmi nejplavější nevinnosti.

Vidělo se, jak temný pastýř Agostino hrnul se k jasnému andělu Robertě. Smáli se a žvatlali spolu a beráncí srst pletla se do labutího peří, až lidé plísnilo tyto děti, které si kdysi spolu hrávaly: „Od sebe! Pastýř přec nesmí tak blízko k andělu.“

Oba se těšili již týdny na toto shledání. Zdálo se jim, že nějakým způsobem patří k sobě. Dětství ožívalo. A oba se sobě navzájem obdivovali a neznali nic a nikde co krásnějšího.

Několik let ulétlo jako vlaštovky. Agostino zrál v mladého muže. To se děje velmi rychle pod naším toskánským sluncem. On utrácel, jak jsem již řekl, své dni v nic nedělání nebo potyčkách, ve spaní nebo prázdnění pohárů a lačněl po hezkých dívkách našeho města. Žádná mu dlouho neodolávala. Ale jde pověst, že Friani si z nich dělal jen blázny. Jakmile to došlo tak daleko, že ty bláhovkyně mu padly do náručí nebo spíše pod kolena, měl prý toho dost a pln odporu je od sebe odstrkoval. Zrovna jako to udělal s Luigi Salvuccim, který mu za Dvojčaty* vpadl do zad s dýkou. Ale Agostino přece ho dostal pod kolena, vyrval mu dýku, naplival na ni a nechal pak chlapíka běžeti. Takový jest on. Kdyby jen byl nikdy neochutnal orvietského vína! Stále měl po něčem žízeň, po nějakém hrdinském činu nebo po nějakém velikém příteli nebo po nějaké nemožně krásné a statečné nevěstě, zkrátka po

*) Dvě sousední věže, zvané Gemelli.

něčem, čeho nebylo, a potom hasil tuto žízeň v bědném víně a utrmáčil i utrácel smysly."

"Ó, já vím, já vím," doznával stařec v horečce vyprávění, "co je to za žízeň. Nebyl jsem šlechtic a byl jsem chudý, ale i kramář může mít žízeň, víte, žízeň nad své poměry, žízeň po vyšším než to obyčejné kolotání, ach, vy ovšem nerozumíte..."

Udiven vzhlédnu. Rty starcovy byly zprahlé a žhavé. Vypil najednou celou sklenici vody.

"Jaké to zvláštní odpoledne," říkal jsem blaženě sám sobě. "Tento vlahý vzduch, jaro téměř, tam ten starý, útulný kostelík, tento dvůr s unavenými a přec nebeznadějnými stromy, a tyto mírné pahorky spadající do teplého, tichého údolí říčního. A nešporní slunce tak žluté a z města tak lahodné údery hodin, dnes večer vánoce a nebe i země vůkol působí tak podivně tiše a přece tak bděle, jako by přicházelo něco velikého. Nikoliv, nikoliv, nejenom v sněžné zemi švýcarské, i v této cizí, jasné, daleké pahorkatině vzchází toužení po štěstí, tiché, žhavé toužení po čemsi lepším, nežli co jsme a co máme, takové nekonečné želání míru, bratrskosti... ach, nač to opisovati!... vstříc Jezulátku, pravím, které přináší všecko, všecko, co chybělo, toto pralidské vánoční naladění prochází každou travou, každou suchou ratolestí, každým obláčkem, každým oknem, každým srdcem, ba i tím nejnevědomějším.

Ano, pravdu má stařec, žízeň, žízeň! Všichni žízníme."

"Dobře vám rozumím," pravil jsem, znova naplňuje

jeho sklenici vodou opravdu nádhernou. Já však jsem srkal zas ze zlatožlutého Chianti.

Seděli jsme tiše pod stromem a sotva jsem se konečně odvážil zažebroti: „Nuže, co s Agostinem Frianem?“

„Ach, ano!“ zvolal stařec, jako by se probouzel. „To se teď lehko pochopí a brzo vypoví.“

„Nezkracujte to, prosím!“ jsem žadonil. „Hledte, ještě stojí slunce nad věžemi! Tak teple vyprávíte.“

Šedýma očkama chválu hltaje, ale posunem ruky odmítaje, vyprávěl dále Ettore Serpi:

„Při svém nízkém životě těšil se přece Friani na každé vánoce, jako by tu mělo přijíti jeho vykoupení. Ale tři léta po sobě nenalézal již při průvodě anděla, a všecko mu potemnělo.“

Často se obořoval na svou kojnu, matku Robertinu: „Kam jsi schovala anděla? Potřebuji ho. Má mne očistiti... Nebo ne, raději to neříkej, mohl bych jej na konec učerniti...“ Ve zlých okamžicích bil tu paní; jednou ji zavřel na týdny do temné věže domovní; ba, prý ji tam mučil na skřipci, ví kterýsi tlachavý kronikář. Tomu nevěřím. Tato pokorná služka, která byla matkou tak statečnou, mu imponovala. A na konec vždycky poroučel: „Ne, nikdy mi to neříkejte, kde Roberta vězí! ani tenkrát ne, kdybych vás měl zardousiti!“ — Služce tykal, matce Robertině uctivě vykal!

Ach, tato matka vídala přicházet mladého pána s podivnými paními a slečnami, hodovat s nimi, líbat je i ostou-

zet v téže půlhodině, ke dveřím za nimi vyhazovat střevíce a potom se opíjet do sklesnutí mezi stolem a židlí. Všecko chtěla vdova snést, jenom ne takové utrpení dcery. Proto byla tato dlouhý čas v Empoli ve službě, a pokud byla v Gimignanu u tety, tu ležela přec bědná ta chata mimo město, na tichém svahu spadajícím v údolí Elsy. Matka mohla své dítě navštívit, jenom když Agostino ležel v opilosti. A vždycky se pak Roberta po něm ptala. A vždycky úpěla matka: „Neptej se; nemohu ti o něm říci nic než samé spustlictví!“ Potom mlčela ta ve velkou, vážnou a statečnou dospělá panna, ale její duše tázala se stále ještě.

Tak přišel teď opět Štědrý večer s průvodem. Nyní došlo k prvnímu překvapujícímu činu Robertinu.

Šla mezi velkými anděly. Agostino byl Herodem. Když ji spatřil, pojala ho zavrať. Uprostřed průvodu vskočil mezi anděly a prodíral se k Robertě.

„Zpátky!“ zavelela a nad sních zbledla. „Zpátky! Pastýři nesmějí příliš blízko k andělům!“

Friani se zarazil, rovněž zbledl a koktal nesměle: „Ale já jsem král Herodes!“

„Tím hůře!“ volala Roberta, až se to náměstím rozléhalo. „A já jsem jen chudičký anděl!“ — Potom se k němu obrátila zády.

Ale doma padla na podlahu a plakala až do rána, že se honosila být andělem, a ještě víc, že ona, žebračka, jednala s ním jako s žebrákem ještě ubožejším. Ach, jak ji obešla hrůza před bezútěšnou temnou modří jeho očí! Ja-

ká soustrast jí ošťásala, když myslila na jeho trpce skřivená ústa! Jak bídně, jak docela nevánočně byla jednala! Aby ji před průvodem odstrašila, byla jí teta konečně vyprávěla všecko pravdivé i nepravdivé, co věděla pověst o tom tajně a vždycky milovaném. To pannu přemohlo. Ale teď, při vzpomínce na jeho zblednutí a na jeho výraz tváře plný poctivé chlapecké úzkosti naprosto nemohla věřit všecko to zlé. A kdyby i, Pane Bože, všecko bylo pravda, milovala ho přece a právě teď, jako ještě nikdy, milovala ho až jí srdce pukalo.

Jaký to těžký, truchlivý rok vlekl se nyní až do příštích vánoc! Ó, pak chtěla dohoniti, co promeškala a chybu napravit.

Ale ještě mnohem tíživější byly dny pro Agostina. Jako šílený byl z průvodu vyběhl a hnal se prázdným městem, stále ještě v zlatém okruží a purpuru Herodově. A byl by jistě v nynější zběsilosti nejenom nevinné děti, ale i všechny panny a muže gimignanské, velké i malé, dal postínati, kdyby byl k tomu měl moc.

Obrovské pobouření zmocnilo se města pro toto rušení průvodu. To spískali Salvucciovci, se říkalo. Ani o vánocích není již pokoje. A lidé se ohražovali do věží a ozbrojovali až po bradu.

Jenom vdova Roberta byla bezbranná, když se mladík vrátil do domu a oběma pěstma na ni se vrhl. Ucouvla nazpátek, až do kouta světnice. Ale tu se vzpamatovala, zdvihla hlavu a řekla: „Jen uhodte, je to jenom žena!“ —

A když zaváhal: „Můj muž zemřel pro vašeho pana otce. Uhodte, ale dříve mi řekněte, pro koho já mám umřít!“

To falo. Agostino se shýbl a líbal paní ruku. Ale po dnech pokání vracely se dni zdivočelosti a vzpoury jako hladoví vlci. Co tu ta vdova vytrpěla! Lichotil se k ní jako kočka, štěkal na ni jako pes a trápil ji jako tyran svou otrokyni, jenom aby zvěděl, kde je Roberta. Chce se prý s ní oženit, nemůže prý žít bez ní. Vždyť oba prý pili totéž mléko. Jinak že bude vnikat do domů a hledat a ničit, co jen bude moci. Ó, on ji již najde! Ale pak Bůh ti buď milostiv! Ona jest prý anděl. Bez ní prý se bude stávat stále horší.

Jako bouře valily se tyto řeči s bleskem a hromem nad ubohou ženou. „Ne, ne!“ křičela, a na každé to ne dopadla na ni rána pěstí. Trestal ji hladem a zavřením ve věži, nedal jí pokoje ve dne v noci, obklopil ji špehy a nedovolil jí ani na krok ven domů. Potom chodil se svými náhončími celé dni na hledání a mateřské srdce se chvělo, dokud se nevracel domů naprázdno. Potom zas ji jmenoval svou milou tchyní, laskal ji, plakal a prosil ji s očima na světě nejmodřejšíma, aby přec měla soucit s ním, s sebou i s dcerou. To všecko a nad to ještě pochybnost, činí-li vlastně dobře, mohla-li by snad Roberta zadržeti zkázu nebo ztroskotala-li by spolu s ním, a přese všecko jakási tajná, skoro mateřská láska k Agostinovi a to, jak vůči- hledě jistě se řítí do záhuby, to všecko ji sráželo, aby již nepovstala.

Byla stále slabší a přece nemohla ulíšiti stesk, aby své dítě ještě jednou uviděla. Neboť mladík hlídal dům jako ostříž; i v opilosti byl k tomuhle ještě dost střízlivý. Jedné však noci, když pod její podlahou se popíjelo a řvalo a vdova se cítila obzvláště bídne, překonalo to její síly, i poprosila druhou služku, aby pro Boha doběhla do chatrče Pratiu, čtvrt hodinky pod branou San Matteo, a přivedla Robertu. Že matka umírá.

Teď šlo všecko rychle. Nevěrná služka prozradila mladému, co jí bylo uloženo; tento, opilý, se svými ožralci táhl hned k úkrytu Robertinu. Bouření na dům, těžce ztýraná, polomrtvá paní, ale Roberty nikde. Kletby, pobourání, zapálení chyšky, a v kocovině vrávorati se domů.

Na pravo i na levo ztráceli se tovaryši tupě a plaše v postranních ulicích. Agostino, rozerván a rozbit, těžce stoupal vzhůru k nemocné. Tu hořela svíčka za mrtvou. Unavený, bílý obličej zemřelé ležel na polštářích, vlídný, dobrotivý, bez žaloby, oči na vždycky zavřené. Opuštění rozlito po celém obličej, služka a přece tak ušlechtilá jako žádný Friani, ani Ardinghello. Mladík shroutil se u postele.

Dlouhá nemoc, těžké peněžní náhrady a trpké výčitky nízkého, bezcitného lidu přes něho přešly. Ale šlechtici kryli příslušníka svého stavu, omlouvali jeho jednání, a mnozí byli dokonce hrdi na tak vynikající klackovitost. O něm samém vědělo se pouze, že se velmi pomalu uzdravuje, pije již jen vodu a sotva slovo promluví. Vánoce

přišly a on ještě ani jednou nevyšel z domu, ani se u okna neukázal a žádného člověka k sobě nepustil. Je to nevyléčitelná pýcha, slýchalo se povídati. Dejte pozor, ten junák připravuje nějaký neslýchaný kousek.

Ó ano, kousek, o jakém se ještě nikdy neslyšelo, ale docela jinaký, než si vy, lidičky, myslíte!

V noční tmě a záři pochodní táhlo procesí pomalu od chrámu ulicemi, a hle tam, kdo v modrém šatě Madonny nesl Jezulátko: Roberta. Ó, také ona zamýšlela čin překvapující, a věru nijak hodný madonny, proto to nebylo, že odmítala pomoc lstivých Salvucciovců. Ale ona chtěla jednati za sebe a za chudý lid, ne pro šlechtice, ty neb ony. Před palácem Frianiů chtěla tak dlouho vyvolávatí vraha svého štěstí, až by musil vyjít a pak před očima i ušima celého města až do prachu se pokořit.

Za modliteb, zpěvu a hovoru s okolostojícími vlnil se průvod vstříc veliké události, kterou jen Roberta znala. A také ona znala ji jen z polovic. Pevně zatínala rty, čím blíže se přicházelo k rozhodnutí. Kdykoliv se podívala na děfátko, které přes hluk a plápol pokojně spalo v jejích loktech, chtěla procitnouti ona stará láska nebo přec aspoň spřízněný s ní soucit. Ale pak pomyslila na bědné, osamělé usmívání své matky, na přepadení a požár domu a na duševní poruchu své dobré Zia* a vůbec, že ona sama k vůli tomu zde šlechtickému prostopášníkovi, nikdy vol-

*) teta

ná a veselá jako jiné, nýbrž vždy ve stínu a úkrytu, daleko od matky musila protruchlívati nejblankytnější dny svého mládí. Ne, ne, teď měl nastati nelitostný soudný den, soudný den ne pouze za ni, soudný den za celý, pod pány trpící, tak bezpomocný lid.

U oken a mezi dveřmi držely matky své děti, dívali se nemocní slavnosti, na okamžik jako zdraví, volali žebráci o almužnu, nebo úpěl nějaký dlužník k svému věřiteli o poshovění. Ba, i ze zamřížovaných vyhlídek vězeňské věže vztahovaly se tenké paže. A třikráte směla Madonna pokynouti a pokaždé tu musila nastoupiti milost místo práva.

Třikráte také pokynula a pokaždé sáhlo jí to k srdci, ach, tak lidskému, tak ženskému. Neměla ještě i po čtvrté? ... Ne, ne! a tvrdším se stával její úzký liliový obličej.

Teď obcházejí roh domu Clarova, tu jest náměstíčko, tu palác Frianiů s nádherným oknem ... Ó Bože, co to jest?

Držíc se prostředního kamenného sloupu, třesouc se, skrčmo vylézá cosi na římsu. V šedé košili kajicnické to tam klečí, strašlivě bílý obličej se zvedá, paže to vzpíná, ústa otvírá, klaní se to hluboce a hlouběji až k okraji okna, a bezhlesé, jako ztrnulé procesí slyší slabý výkřik: „Misericordia!“

Ó nebesa i peklo, Agostino! šepot jde lidem. A Salvucciovi, kteří tak mnoho doufali od dnešního večera a od Roberty proti tomuto náčelníku Ardinghelliůvů, tuší, že zde vládne vyšší politika.

Agostino se vzpřímí, vyhledá svýma modrýma očima Madonnu, pokloní se po druhé až k římse, a zase to vykřikne jako ze sklíčeného dítěte: „Misericordia!“

A tak sedmkrát. To není divadlo. To je tak vážné jako smrt.

Roberta stojí zde jako zledovělá, vidí, slyší, zapomíná vše, všecko za sebou, ví již jenom o tomto člověku tam nahoře, a pomalu, pomalu, jako když slunce vpadne do promrzlého stromu a on počne sladce táti, kanou slzy po jejím obličejí. Chtěla proklínati a musí žehnati. Chtěla zdvihnouti kojence jako potupu proti němu, přirozenému otci; teď líbá to cizí dítě, jako by bylo její vlastní: chtěla nenáviděti a musí milovati.

Ach, jak my Gimignanští jsme tvrdí a přece zas jako vosk měkcí lidé! Při třetím poklonění kajícníkově šumělo to v lidu hlasy soucitu. Při čtvrtém se volalo: dosti, dosti, všichni ti odpouštějí! Při pátém nebylo již nic než úcta k Agostinovi; při šestém dobrořečili mu i ti, kteří těžce od něho utrpěli, a při sedmém sehnutí křičelo všecko: Un Santo! Un Santo!

Ale tu panenský hlas přehlušil ten hluk: „Nikoliv, žádný svatý, veliký hříšník, ale takový, který lituje a chce dobře činiti! Sestup, Friani, k dítěti svému a ke své nevěstě! Nejsme svatá rodina, ale chceme se státi alespoň řádnou rodinou.“ — A povznesla k němu vzhůru své líčko madonnino, zalité nachem krásného studu, vpravdě ušlechtilé, a děfátko probouzející se a žasnoucí. A tu bylo viděti i je-

ho k smrti smutný obličej, jak tiše kyne a usmívá se . . .

„Co ještě povídati“, končil Ettore, dopil sklenici a zvedl se. „Svatba, šťastný sňatek, krásné děti, moudrý státník, to se rozumí, a stále vodu píti, vodu píti; neboť ze svých klackovských let přejal Agostino, jako já, pro ostatní život ustavičnou žízeň. Roberta ovšem ho často též měla pod pantoflem. Ale s tolikem lásky a chytrosti i vody dopomohla mu také k mnohému úspěchu. Ale, proč nevím, od té doby nenosila se již v průvodě štědrovečerním vánoční děfátka živá, pouze vosková . . .“

„ . . . Příliš jste to zkrátil“, tiše jsem si posteskl, když Ettore umlk. „Ale přece to bylo krásné a tak mne to uchvátilo, že sám jsem také dostal zbožnou žízeň po vodě studničné. Pojďme, naplníme džbány, džbány požehnání.“

Tichá ležela země. Slavnostní oblaka vznášela se na večerním nebi. S kostelů počalo vyzvánění, a v prastarých ulicích vukol se hemžil lid zřejmě bezstarostný. Krásná, jižní noc vánoční rychle se snesla. Jak často v severské zimní své světnici ještě na to myslívám!

HEINRICH FEDERER

Z němčiny Samuel Verner.

básník jadrné, žhavými freskovými barvami planoucí, strhující renesanční novelly „Agostino a Roberta“, byl po prvé představen široké obci čtenářské kritickým feuilletonem Karla Busseho v „Neue Freie Presse“. Švýcar rodem, a mohli bychom též snad dodat, i uměleckým smýšlením, pokračoval ve velké tradici švýcarských vyprávěčů, Gotthelfa, Kellera a především Conrada Ferdinanda Meyera způsobem veskrze osobitým: Významní Švýcarové minulého století představují směr zvláštní, daleko ku předu svítilí: síla, velikost, žhavost života i barev vyznačují toto podivuhodné umění novelistické.

Heinrich Federer přihlásil se mocí své vynalézavosti, sevřeností své dikce, nádhernou barvitostí plastického slova za dědice těchto předků švýcarského umění vypravěčského. Přece však ve svých silných románových výtvorech, „Hory a lidé“, „Pilát“, svými historickými novelami dopracoval se, jak jsme již pověděli, stylu docela zvláštního, výrazu neobyčejné, hluboce vážné osobitosti, stejně mravně lidsky i umělecky. Nad jeho románovými výtvary klene se horský svět švýcarský, osudy duší, jež zůstaly prosté, přirozeně vzrostlé, pochybovačů, hledačů a nalezatelů Boha, vyprávěny jsou řečí jadrnou a zároveň průhlednou jako horské prameny.

Novela „Agostino a Roberta“ má italské pozadí. Události, jež sledujeme napjatí a bez dechu, odehrávají se ve dnech Dantových, jehož ušlechtilé bledá postava se před námi kmitne, v San Gimignano, městě bohatém na umění a kostely, blízko Florencie. Ettore Serpi vypráví básníkovi tuto příhodu ze dnů dávno zašlých, jak mladý, panský synek, poslední výhonek městského šlechtického rodu, láskou k jemné, andělské, chudé a sloužící Robertě stal se nejprve v překypění životního pudu násilníkem, potom však, ukrocen silným citem, čistým, milujícím člověkem. To jsou jen zevnější obrysy. Význam tohoto vyprávění záleží v jeho skvělém kulturním koloritu, v barvitě nádheře líčení i jeho předmětu: sama renesance žhne nám odtud vstříc ...

FILEMON

Kolem vánoc jsou dnové pokojni jako plody srovnané na slámě. Noci jsou veliké švestky ztvrdlé mrazem; poledne jsou drobné, plané meruňky, kyselé a rzivé.

To je doba česání oliv; pro tentokrát se kára dá kostrbatou cestou v pahorku a bude třeba vzít mezka u huby, aby šel.

To je doba zabíjaček. Selské statky dýmají. V prádelně odvalili hrnec na vyvážení, zavěsili veliký kotel a voda bublá, a když se vrátíte s procházky po slunečním svahu, potkáte Filemona.

Dí mi:

— Dal jsem do novin oznámení. Ano, poněvadž se trousily řeči, že jsem letos už na to starý. Tedy rozumíte...

Rozumím; čtl jsem to návěští. Stálo tam: „Pan Filemon upozorňuje obecnstvo, že dosud dokáže zabíjet prasata pro veřejnost.“

— Ah! Vy jste to čtl. Tak vědí, že pracuji nadále.

Potkal jsem Filemona v úvoze, a bylo to po soumraku; měl v ruce dřevěné pouzdro, kam si ukládá nůž. Poznal jsem ho hned po zápachu střev a krve, jež s sebou nosí.

— Já sám nic necítím, to je na zvyku. Má žena taky nic necítí; snad proto, že celé noci jsem s ní, a že její kůže tím také načichla. Myslím, že to je tím. Ale naše děvče je jako vy. Celý tento měsíc jí nesmím dát hubičku. Říká mi: „Smrdiš umrlčinou“.

Tento pach vraždy je tak mocný, že nesmí blíže ke svinským chlěvkům, ani lidem ruku podat. Vyčkává u háků a necek. Pes přichází, očmuchá jej, pak mete odtud, ocas mezi nohami. A z pozdálí dává pozor. Pakli se muž pohne, kýchne-li, vstrčí-li si ruku do kapsy, pes zaskučí dlouhým vytím, jež vyráží k nebi, krk natažen, tlamu otevřenu.

Filemon to všecko zná; ví také, že prase je zvíře, rychle a pro maličkost se plašící, a že ten pes to zamodrchá; i zůstává tu nehnut, v koutě dvoru, se zabijákem schovaným za zády.

✱

— Rozpomínáte se na Dlouhé mlýny?

Směje se. Jářku:

— Nechcete, abych se rozpomínal? Dlouho jsem se nemohl ubránit, abych na to nemyslel.

— Bylo to k smíchu.

— Nebylo to tak tuze k smíchu; vy jste tomu zvyklý, ale já, a pak ti druzí...

— Protože vy si děláte vrtochy, a když na některém utkvíte, klepete pořád na týž. Co to bylo, konec konců? Prase jako prase.

— Žeť, ale právě v té chvíli.

— Oh, co je po chvíli... hlavní věcí bylo zabít prase, než pojde. To vám je k smíchu? Je to tak. Nebýt mne, bylo po něm veľa. Panečku, mělo na mále.

Toho dne na Dlouhých mlýnech vdávali dceru. Nejdříve abych vám řekl dvě věci: Dlouhé mlýny jsou statek na samotě, ztracený jako v kráteru pahorků, a vše tu nabývá veliké důležitosti proto, že rozhled vůkol není půvabný, ale zachmuřený. To je první věc. Druhou je to, že na Dlouhých mlý-

nech byli zazobaní. Tatík Sube měl věhlas. Nuže, místo aby ponechal svou dceru hroudě, nechal se obloudit a dal ji do Aix na školy. Bělka Subeová byla veliká a ohebná jako třtina, pěkné tváře, ale od té se mi trochu vyhýbala. Našla si tam nějakého syna profesorova nebo návladního, nebo ... konec konců, byl plavý a jako ona: hodili se k sobě. Dvě stébel. Zavane vítr a smete je.

Byl jsem na veselce, protože Sube je odjakživa dobře s našimi. Byl tam Filemon: je to bratranec čtvrtého stupně. A lidé odevšad; a matka ženichova, která si sbírala a zdvihala sukni, když měla přejíti po čistém trávníku. Bylo nás na třicet. Víím jen, že na konec, do posledního vozu, už zbývali jen mladí manželé, pak pantáta Sube, Filemon a já.

— Jen si nalezte do vozu, vece Sube: ohlédněte se po prasatech a přijdu.

Vchází do stáje, vrací se v zápětí a křičí:

— Filemone, pojd' sem trochu.

My tři jsme zůstali na káře.

Po chvílce se mladý pán otázal:

— Na co čekáme?

Já už viděl, jak Filemon utíká, pak se vrací bez kabátu a s mísou; než vešel do stáje, položil mísu na zem, pak si strhl naškrobenou náprsenku.

Jářku:

— Nevím.

Sube dále křičí:

— Bělino, dones dlouhý nůž... v zásuvce u stola... v kuchyni... honem.

Kdybyste byli viděli, jak koulel očima na Bělinu.

Podal jsem opratě mladíčkovi.

— Podržte koně, jdu tam.

Vepř ležel na boku. Nemocen. Nával mrtvice. Pokoušel se dýchat, házeje čumákem jako ryba v trávě, ale chrčelo to jako zanešená trouba.

— Podej nůž, vece Filemon, a chytni špárky... lehni si na něj.

Měl jsem sváteční šaty, ale vím, co to je: lehl jsem si.

— Mísu... pod hlavu... výš... někdo ať míchá krví... ty nepusť hnáty.

— Bělko, řve Sube, půjdeš, nebo tě mám popohnat?

A Filemon zapíchl prase. Krev nejprve ucpala otvor jako smůla, ale Filemon tam zakroutil nožem, a vychrstlo to červené, jasné, v krásném oblouku, jako fontána, když pustíte vodu. Vřesovou vějičkou Bělka míchala krví v míse. Odvracela hlavu; zdvihal se jí žaludek a tišila to na ústech vyšívaným šátečkem. Byla skoro tak bílá jako její roucho. Pravím skoro; a zdálo-li se roucho bělejší, bylo to proto, že právě uprostřed měla velikou skvrnu krve.

To nic není, děl Sube, poněkud vlídnější, protože se to jakž takž urovnalo. Zašpendlí se to a nebude nic vidět.

JEAN GIONO

Přeložil Bohuslav Reynek.

O VIKTORU HUGOVI

Clio praví:

Vše, co sedláci vašeho kraje, Péguy, vkládají do slova *stařec*, vše, co tam chápou, vše, co tam vkládají sukovitého, zakořeněného, protivenstvím odolavšího, vzrostlého a rozrostlého, zavadlého, otrlého, čímkoli se prodravšího, a co takřka vůbec nemá vzíti za své, to všecko třeba vložit do slova, ponechat ve slově a říci o starém Hugovi: *Byl to stařec*. Ponechal jiným na starost, aby nosili monokl a byli Olympany. On sám si nosil své dvě oči, oči s těžkými víčky, s dvěma váčky vespod, oči ne-li nejhlubší, aspoň nejhlouběji vidoucí ze všech, jež se kdy otevřely na tělesný svět. Které kdy spočinuly na stvoření. Nosil své oči otevřené dokořán. Byl to muž, prostě (ba, věru, jedlík hověziny), starý muž s vrásčitou korou. Věděl to, co všude v Homerovi bije do očí, že totiž je více v člověku než v nějakém bohu, který z dálky vás udivuje. A, citlivý, milerád ponechal Lecontu de Lisle, aby si necitelně dovršil kariéru kmeta a boha.

Ale, starci, chvějme se jako v zimě břízy. Rovněž nikdy si tuze nehrál s lotusy a s lotosy a s archeologiemi a s restitucemi. Ani s Aphrodite. Byl jako Racine, Venuše mu stačila, se svou kořistí spoutaná.

Ani antická archeologie a filologie, ani románská archeologie a filologie, a v tom tkví tajemství jeho genia.

v tom tkví možná tajemství všeho genia. (Ani křesťanská archeologie a filologie, v tom tkví možná tajemství veškeré svatosti). Poněvadž nedbal o to, aby udělal *Tanec Smrti*, udělal jej a řádně udělal, a drží jej a na věky jej udrží. Když se posledně rozpálil hněvem, udělal z toho antické dílo, ze svých vratkých, ze svých dočasných, ze svých pomíjejících, ze svých přechodných hněvů politických udělal dílo věčné. Neb nikoli z vykopaných mumii, ale z vyhrabaných mrtvol seřadil ten veliký pohřeb. Hle, tajemství toho velikého pohřbu. Ani antické archeologie ani filologie, v tom je tajemství *Vyhnanců*. Neboť, vidíte, neošálí nás vlastními jmény, jež tam jsou, ani tím, že se tváří, jako by byl bůhví jak učený, kterážto přetvářka je tak hrubá, tak hrubě zjevná, že to smývá vinu, tak nastrčená, že to odzbrojuje. Ani archeologie ani filologie románské a vůbec nové, v tom je tajemství *Aymerillota* a *Králika z Galicie* a *Svatby Rolandovy* a *Eviradna*. Na konec ani archeologie ani filologie hebrejské, a máte tajemství *Spícího Booze*.

Byl Victor Hugo Pomazání královského.
Klidná neostyšnost jest jednou z mohutností a sil Hugových, možná jeho mohutností hlavní, možno říci, že to byla Hugova síla. Více než ona neostyšnost jaré mysli, byla to nestoudnost. Dělal-li špatné verše, bylo mu to naprosto jedno, jen když každého jitra nadělal a měl svůj součet veršů. Měl za to, že bylo lépe dělat špatné verše než nedělat jich vůbec. Byl jako veliká řeka. Měl za to, že především třeba zajistit, uživit proud. Byl jako veletok,

jenž neodmítá, jenž si neodpírá hrnutí špinavých a žlutých vod v jisté dni, aby přitekly v jistých dnech jiných vody průzračné, vody jasné a modré. Všecky slabosti se mu zdály lepšími než odporná jalovost. A ostatně kdož ví, zda ony vody, o kterých s břehu soudíme, že jsou žlutavé, zakalené, špinavé, on sám, otec veletok, neměl právě tak rád.

Budiž jakékoli velení rýmu nad veršem, budiž jakákoli vláda síly a řádu a přirozenosti rythmu, toto velení a tato vláda samy nejsou než prvky, elementárními složkami, zřejmě důležitými, snad podstatnými, ale nikoli vyčerpávajícími, a do toho mají daleko, složkami toho, co by se dalo pojmenovat celkovou ozvučností všeho díla, nejen kterékoli básně a kterékoli prosy, všelikého textu, ale právě tak všeho díla výtvarného, všelikého díla vyprávěného, kresleného, malovaného, všelikého díla sochařského, vposled obecně všelikého díla. Není to jen rým a velení rýmu, není to jen rythmus a vláda rythmu, je to vše, co přispívá k vytváření díla, každá slabika, každý atom, a zvláště pohyb, a jakási celková ozvučnost, a to, co jest mezi slabikami, a co jest mezi atomy a co jest v samém pohybu. Právě v této celkové ozvučnosti spočívá zdar a plnost díla. Nikoli zdařilost nějakého detailu, která na sebe obrací zrak, zachycující se nějakého vítězného drobtu někde na podstavku chrámu kteréhos Vítězství. Ale ona zdařilost hluboká, které si ani neuvědomíte.

Jsme-li v tomto za jedno, snadno poznáte, že jednou z celkových ozvučností nejhloběji a nejúplněji zdařilých, o sobě a mezi ostatními a řečeno absolutně, jest ozvučnost

Spícího Booze, a v ozvučnosti hran ozvučnost *Lekního*.

Podivný Hugo. Podivný jako ten lid, v tom lidu, jež po výtce představuje. Pair Francie. Starý lišák. Sláva Matky Boží v jeho díle, to není toliko, to není tolik ona báseň a onen román, ona báseň prosou ve formě románové z jeho polovičního mládí, ale ustavičné trvání, věčná přítomnost v celém jeho díle oněch dvou vyvstávajících věží, vztyčeného památníku. V celém jeho díle, v jeho obraznosti, v jeho ustavičné vidině, v samé jeho tvorbě. V jeho ustavičné vidině Paříže, jeho Paříže vždy přítomné.

Není jediné zdařilé básně o míru v celém díle Viktora Huga; míním báseň o míru vojenském, sociálním, národním nebo mezinárodním; o míru mírumilovném. A ještě méně o míru pacifistickém. Jedinou zdařilou básní o pokoji v celém díle Viktora Huga, ale ta je věru zdařilá a bez kazu, jest báseň o pokoji biblickém, patriarchálním, nočním, a je to *Spící Booz*.

Kdyby v určitém čase, dí Historie, křesťané konali pro Boha co druzí konají proti Bohu, bylo by dobře, praví. Ale kdyby v určitém čase křesťané měli pro Boha genia, jež tento Hugo někdy měl pro Boha, bylo by to příliš krásné, dí Historie.

CHARLES PÉGUY

Přeložil Bohuslav Reynek.

STARÁ ŘÍŠE

MORAVA

L. P. 1932 — I

vinová sazba povolena ředitel-
ním pošt a telegrafů v Brně pod
číslem 33591-VI-1931.

li V. Vokolek v Pardubicích,
J. Sýkora v Třebíči.

CHY vycházejí zatím čtyřikrát
roka. Předplatné na rok 1932
je 25 Kč. Jednotlivá čísla za
7—9 Kč.

o. Marta Florianová. - Adresa:
Archy (Dobré Dilo),
Stará Říše, Morava

ABRAHAM A SANCTA CLARA

ĎÁBLOVA RADOST

Z knihy „Špasitelná Všeohuch“ (Heilsames Gemisch Gemach) od P. Abrahama a S. Clara, augustiána bosáka. Z Würzburgského vydání z roku 1724 přeložil Jiří Viktora. Vytiskl a vydal Vlastimil Vokolek v Pardubicích s třemi dřevoryty svého bratra Vojmíra pro účastníky sedmé večere spolku Českých Bibliofilů v Praze 31. října 1931. Form. 14¹/₂ cm × 11¹/₂ cm, str. 32.

„Kdo je to ďábel? Je to malíř, neboť maluje mnohým straky na vrbě. Kdo je to ďábel? Je to zamečnick, neboť mnohemu zavírá závoru. Kdo je to ďábel? Je to vozka, neboť mnohé zaveze na zcestí. Kdo je to ďábel? Je to lazebník, neboť mnohým připraví nemilou lázeň, . . . Atd. Konečně došlo ke rvačce a bojovalo se nohama od židli, až na všech stranách stékala s hlav červená šfáva. Pomyslíl jsem si, že takové zabíjení vši je trochu hrubé . . . Atd.“ Hrozně zajímavé člení sepsané řádným rákosovým perem.

SERGĚJ JESENIN

BÁSNĚ

Vybrala a přeložila Marie Marčanová. S reprodukcí leptu, portrétní studie od Václava Maška. Upravil Ladislav Sutnar. Vydala Družstevní práce v Praze v dubnu 1931. Vytiskl V. Vokolek v Pardubicích, a to 1100 výtisků. Mimo to 50 na ručním papíru číslovaných. Formát 20 cm × 12¹/₂ cm, str. 80, za 14 Kč, váz. 27 Kč.

Ze všech nynějších řádných děl ruských ozývá se jeden refrén: zmechanisovaným hospodářstvím prvních komisarů po válce velmi utrpěly rodinné vztahy: Tyto básně, krásné básně, znamenitě ztlumočené, jsou jediným toužením po mládi, malce, po vsi, po domovu, z něhož byl básník světem vylákán a v němž jedině mu kyne klid. „Sestry komsomolkami se staly. Taková ohavnost! raděj se oběsit . . . Mně přece Lenin ikonou už není . . . O Marxu, Engelsovi, citát samý . . . Jak živ jsem takových knih nečítal.“

23. archy k Novému Roku 1932 obsahují:

<i>Ave gratia plena</i> od ct. Ventury de Raulica	listů	6
<i>Biologická hodnota „Poetického umění“ Claudelova</i>		8
<i>Jousse str. 77—92</i>		8
<i>K charakterologii proletáře</i> od Hengstenberga		8
<i>Ze života Un</i>		2
<i>Synge na Aranských ostrovech</i>		12
<i>Presagios</i> od Salinase		4
<i>Dixit turbis</i> od Emondse		4
<i>Dante a Svatý Tomáš</i> od Merciera		4
<i>Vyznání víry</i> od Fontainas		4
<i>Kalendář, obrázky, orientační</i>		5
<i>Duch Vánoc</i> od Chestertona		2
<i>Svatá Neviňátka</i> od Guardiniho		2
<i>Ponchon: Básně</i>		2
<i>Vidění</i>		2
<i>Albert Samain</i>		4

ADMINISTRAČNÍ:

Kdo si ponechá tento trošek a nežádá si vlastní dávky Archů k Novému Roku 1932., nechť nám složenkou nebo (bude-li kdo psát dopis) ve známkách pošle 1.50 Kč.

Kdo však si přeje všech článků 23. Archů, nechť pošle 9 Kč (se slevou, kdož o ni žádali, 7 Kč), anebo nechť napíše, že si jich přeje a že je časem zaplatí. Tržní jejich cena jest 12 Kč. Ceny později budou zvýšeny.

Obal má obě vnitřní strany potištěny: Rozstřihá se a do zásuvky Indexu zařadí se hesla: *Abraham a Santa Clara, Jesenin, 23. Archy*.

Čisté listky pro bibliografické záznamy a Index (Prameny, orientace a p.) dodá každá tiskárna nebo knihařství, kde mají dobré řezačky. Dlužno však předem vyzkoušet papír: tiskové, a zvláště dobré tiskové papíry nehodí se často pro inkoustový záznam, neboť roz-píjejí. Nám je dodávají tiskárny: Josef Sýkora v Třebíči, Jan Mucha ve Velkém Meziříčí a Vlastimil Vokolek v Pardubicích.

ARCHY budou orgánem STUDIJNÍ JEDNOTY, již zakládáme, a k jejímuž ustavení tímto oddělováním článků směřujeme; zařízení to jest tedy podstatné.

Těm, kdož se svého času přihlásili, že se chtějí hlouběji seznámit s našimi Studijními methodami, oznámíme, až budou místnosti na schůzi, v nichž by bylo možno věc řádně usta-venou předvésti. Dosud bylo možno vyhovět jen soukromými návštěvami.

Rádi bychom začali tisknouti souvislejší kursy z oboru filosofie, psychologie, biologie, esthetiky a morálky, jež máme v rukopisech nachystány, též z theologie, abychom poněkud vyvažovali Braitovsko-Durychovské nejapnosti; proto opětně prosíme přátele, by nás doporu-čovali a penězi připomohli na tisk.

27. archy vánoční léta Páně 1932 obsahují:

- 2 listy: *Pozdrav vánoční.*
- 1 *Kalendář* na rok 1933.
- 1 *vánoční obrázek* podle akvarelu Marie Florianové.
- 1 *Kdybych byl kazatelem* od Chestertona.
- 2 O Viktoru Hugovi od Péguého. Ohlašujeme tím básně *Booz*
a *Ruth* v překladu B. Reynka a s leptem O. Coestera.
- 10 listů *Agostino a Roberta.*
- 1 *Heinrich Federer.*
- 4 *Filemon* od J. Giona.
- 2 kresby od Vojmíra Vokolka: *Šťastný rybolov, Matka s dítětem.*
- 4 listy liturgické

iskem Josefa Sýkory v Třebíči. — Sklad Marly Florianové ve Staré Říši na Moravě.

Kdo si přeje hlouběji vniknouti do nových studijních method, jež jsou velmi rozdílny od šablon, hračkářství, nevkuasu, prostřednosti, zkrátka ode všech známých necťností nynějších škol, toho potěší brzký *Kurs o škole.*

Na adresy o svátcích nejistě odešleme tyto 27. archy s jinými věcmi až po Třech Králich.

